

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Atlantis Subsea Farming AS
Trude Olafsen
Nordlysveien 4
4349 Bryne

Deres ref

Vår ref

Dato

17/3504-

18.12.17

Utviklingstillatelser - klage fra Atlantis Subsea Farming AS -

Nærings- og fiskeridepartementet viser til klage 8. mai 2017 fra Atlantis Subsea Farming AS (ASF). Det vises også til møte mellom selskapet og departementet 26. september.

ASF søkte 29. januar 2016 om seks utviklingstillatelser. 25. november 2016 informerte direktoratet ASF om at konseptet ut fra de opplysninger som forelå ble ansett for å falle innenfor ordningen med utviklingstillatelser. Samtidig ba direktoratet om å få oversendt en nærmere redegjørelse for biomassebehovet samt et detaljert budsjett. 12. januar i år oversendte ASF informasjon. 10. mars 2017 fattet direktoratet vedtak med delvis avslag ved at fire av tillatelsene ble avslått. ASF klaget over vedtaket 8. mai 2017.

I klagen har ASF endret sitt opprinnelige utgangspunkt slik at selskapet nå er enig med direktoratet i at seks tillatelser var mer enn behovet tilsa. Klagen er derfor begrenset til å gjelde to av de fire tillatelsene Atlantis fikk avslag på.

Direktoratet har i brev 16. juni 2017 opprettholdt sitt delvise avslag og oversendt saken til departementet for klagebehandling. 26. juni har direktoratet på oppfordring fra ASF ettersendt ytterligere informasjon som er relevant for klagen. 30. juni sendte ASF kommentarer til direktoratets klageinnstilling.

Direktoratet besluttet at klagefristen på vedtak om delvis avslag skal begynne å løpe samtidig som klagefristen for endelig vedtak på søknad om tildeling av utviklingstillatelser. Den ordinære fristen for å klage er således ennå ikke begynt å løpe. Departementet legger til grunn at vilkårene for å klage foreligger og vil behandle klagen på det delvise avslaget på ordinær måte da det foreligger et enkeltvedtak som kan påklages selv om endelig vedtak i saken ikke er truffet. Departementet kan som klageinstans prøve alle sider ved saken, jf. forvaltningsloven § 34, men vil ikke ta stilling til andre elementer av betydning for det endelige vedtaket utover det som faller innenfor klagen.

1. KONSEPTET

Klager har i klagen gitt følgende kortbeskrivelse av konseptet:

"Konseptet "Atlantis" gjelder et nedsenkbart anlegg for oppdrett av laks i industriell skala på eksponerte og skjermede lokaliteter. Anlegget skal være nedsenket det meste av tiden og kun heves til overflaten ved gjennomføring av nødvendige operasjoner. Hypotesen er at dette har en positiv effekt på produksjon og fiskevelferd ved at laskelusutfordringene reduseres og tilveksten øker, samt at det gir mindre belastning på konstruksjonen, dvs. gjør den mer rømmingssikker. Teknologiene vil gjøre det mulig å ta i bruk nye områder for lakseoppdrett.

Vi vil særlig fremheve at konseptet har et betydelig potensial med hensyn til å avhjelpe luseproblematikken. Undersøkelser viser at laks i merder som holdes unna vannet nær overflaten, får lavt påslag av laskelus. Samtidig har flere vitenskapelige miljøer konkludert med at det interne smittepresset er hovedårsaken til utviklingen av lusenivåene på et anlegg. Med hensyn til laskelus tar "Atlantis" sikte på å undersøke hvilken effekt nedsenkningen av merdene har for lusepåslaget, samt graden av internsmitte i et anlegg bestående av fire merder med full biomasse, dvs. et anlegg som svarer til en gjennomsnittlig sjølokalitet for lakseproduksjon. Samspillet mellom de fire merdene og graden av internsmitte i et slikt anlegg er helt sentrale elementer i "Atlantis".

Konseptet er utførlig beskrevet i søknaden datert 29. januar 2016 og i utdypninger av søknaden datert 15. februar, 21. juni, 7. juli, 7. oktober i 2016 og 12. januar 2017.

På bakgrunn av direktoratets vedtak bemerker klager at det aldri har vært tale om å teste konseptet med fisk på to ulike lokaliteter samtidig. Først skal teknologien testes uten fisk i en merd på en skjermet lokalitet. Denne testingens primære mål er å gjennomføre en teknologisk funksjonstest slik at de ulike teknologiske elementene fungerer sammen - uten fisk. Testingen har ikke noe med de dimensjonerende kriteriene å gjøre. Deretter skal konseptet testes ut på en ny og eksponert lokalitet med ca. 160 000 fisk per merd.

2. FISKERIDIREKTORATETS VURDERING

Direktoratet har vist til at laksetildelingsforskriften § 28b første ledd slår fast at maksimal tillatt biomasse per tillatelse til særlige formål skal fastsettes etter en konkret vurdering hvor det blant annet skal tas hensyn til søkers behov. Det ble derfor vurdert hva som ble ansett som

nødvendig for å gjennomføre prosjektet, jf. § 28b sjette ledd. Det ble også tatt hensyn til søkers behov for økonomisk utbytte som følge av salg av ordinær matfisk, jf. siste ledd. Direktoratet kom til at tildeling av to tillatelser burde være tilstrekkelig for gjennomføring av prosjektet. Det ble lagt til grunn at økonomien i prosjektet ikke tilsa tildeling av flere tillatelser.

Direktoratet har i sin vurdering lagt til grunn at det er behov for å teste fire enheter på en lokalitet, men at det ikke kan være behov for å teste fire enheter med full biomasse i alle enhetene til enhver tid. I denne vurderingen er det også lagt til grunn at det kan være behov for å teste anleggets rømmingssikkerhet uten fisk. Direktoratet la videre til grunn at søker vil kunne bygge flere enheter for testing uten fisk og med mindre mengder fisk uten at det påløper uforholdsmessig store investeringskostnader med tildeling av to tillatelser. Utgangspunktet for direktoratet var at det ville være tilstrekkelig med én tillatelse for å teste ut teknologien for selve produksjonsenheten, men at fortøyningsløsningene og effektene av enhetene på hverandre, kan gi behov for to tillatelser.

3. KLAGEN

ASF har oppsummert klagen som følger:

"ASF mener at prosjektets behov for biomasse og fiskerimyndighetenes praksis i tilsvarende saker tilsier at det tildeles fire utviklingstillatelser. Det foreligger vesentlige feil ved Fiskeridirektoratets skjønnsutøvelse og feil eller mangler ved det faktum og de faglige premissene Fiskeridirektoratets vedtak bygger på. Hovedpunktene i klagen kan kort sammenfattes slik:

Uttesting av konseptet i kommersiell skala tilsier at "Atlantis" tildeles fire tillatelser. I tråd med departementets retningslinjer og direktoratets praksis er utgangspunktet at "Atlantis" skal testes ut med den biomassen anlegget er ment å romme i kommersiell produksjon. Det foreligger ikke grunnlag for å fravike dette utgangspunktet.

Fire tillatelser er driftsmessig nødvendig for å gjennomføre prosjektet. Når det gjelder økonomien i prosjektet, er "Atlantis" blitt underlagt en strengere vurdering enn andre utviklingskonsepter. Dette gjelder bl.a. manglende vektlegging av at det vil være et betydelig tap i driftsperioden, en vesentlig mer intens overprøving av den budsjetterte lakseprisen, og en atskillig mer restriktiv holdning til å tildele biomasse som svarer til produksjonsenhetenes kapasitet. En sammenligning med gjennomsnittlig maksimalt tillatt biomasse på en sjølokalitet for laks, ørret og regnbueørret, tilsier at ASF tildeles fire tillatelser. Dette momentet har vært et selvstendig grunnlag for tildeling av biomasse i andre saker, og vi kan ikke se at det er trekk ved "Atlantis" som kan forsvare en forskjellsbehandling.

Med bare to utviklingstillatelser vil det ikke være mulig å foreta en adekvat uttesting av konseptet med tanke på internsmitte. Det trengs fire tillatelser for at konseptet skal kunne gi et vesentlig bidrag til å avhjelpe luseproblematikken.

Hensynet til teknologiutvikling tilsier at "Atlantis" tildeles full biomasse for fire produksjonsenheter. Dette er nødvendig for å dokumentere den enkelte enhets bevegelsesmønster og belastningen på hverandre.

Det er behov for fire tillatelser for å teste miljøvirkningene av "Atlantis". Dagens teknologi for simulering og teoretiske beregning av miljøpåvirkning medfører at målkriteriet om miljøpåvirkning ikke kan oppfylles dersom det ikke foretas målinger i en lokalitet med en biomasse av kommersiell størrelse."

4. DEPARTEMENTETS VURDERING

4.1 Det rettslige grunnlaget

Det rettslige grunnlaget for tildeling av tillatelser til utviklingsformål fremgår av laksetildelingsforskriften. I følge formålsbestemmelsen i § 22 skal akvakultur av matfisk til utvikling bidra til å utvikle teknologi som kommer akvakulturnæringen til gode. Det stilles strenge krav for å få tildelt utviklingstillatelse, og listen for å få slik tillatelse ligger høyt.

Ifølge laksetildelingsforskriften § 23b må prosjektet omfatte utvikling av teknologi som innebærer betydelig innovasjon og betydelige investeringer. Departementet har presisert dette i retningslinjene. Der fremgår det at formålet med utviklingstillatelser blant annet er å legge til rette for et teknologiløft i næringen ved at det kan gis utviklingstillatelse til prosjekter som innebærer utvikling av nye teknologiske løsninger. Ordningen er videre avgrenset til produksjonsteknologisk utstyr/installasjoner, og den omfatter derfor ikke prosjekter som for eksempel dreier seg om utvikling av nye driftsformer, vaksiner, fôr med mer. Ordningen er begrenset til de prosjektene som næringen selv ikke vil/kan ta risikoen ved å realisere uten at staten bidrar ved tildeling av utviklingstillatelser. Det er også nærmere beskrevet hva som anses som utviklingsarbeid. Det må blant annet inneholde et nyhetselement, og det må være knyttet en viss grad av usikkerhet til resultatet. Den endelige avgjørelsen av om det skal innvilges utviklingstillatelse bygger på en skjønnsmessig vurdering. Det innebærer at det er nødvendig, men ikke nødvendigvis tilstrekkelig, at vilkårene er oppfylt.

Departementet er enig med direktoratet i at ASF sitt konsept faller innenfor ordningen med utviklingstillatelser og således gir grunnlag for å gå videre med behandlingen av søknaden med sikte på tildeling av én eller flere utviklingstillatelser.

Når det gjelder spørsmålet om hvor mange tillatelser som skal tildeles følger det av laksetildelingsforskriften § 28b første ledd at maksimalt tillatt biomasse per tillatelse fastsettes etter en konkret vurdering hvor det blant annet skal tas hensyn til søkers behov, men at det til utvikling ikke skal overstige 780 tonn. Det er ikke fastsatt en grense for hvor mange tillatelser som kan tildeles. Det følger av imidlertid av § 28 sjette ledd at det ved avgrensning av tillatelse til utvikling "blant annet [skal] tas hensyn til hva som er nødvendig for å kunne gjennomføre prosjektet". Uttrykket "blant annet" taler for at også andre hensyn kan være relevante. Av retningslinjene fremgår det at ved fastsettelse av antall tillatelser skal det tas utgangspunkt i det konkrete behovet for biomasse som den enkelte søknad reiser, for å kunne utvikle den aktuelle teknologien og foreta eventuell utprøving av det nye konseptet i kommersiell skala.

I henhold til § 28b syvende ledd kan det i motsetning til hva som gjelder ved tildeling av for eksempel forskningstillatelser, også tas hensyn til økonomien i prosjektet ved fastsettelse av antall tillatelser til utvikling. Retningslinjene fastslår at dette likevel ikke innebærer at det skal tildeles flere tillatelser enn det som er driftsmessig nødvendig for å gjennomføre

utviklingsprosjektet. I retningslinjene er det presisert at ordningen med utviklingstillatelser skal bidra til å redusere risiko, men ikke nødvendigvis eliminere den for søker.

4.2 Spørsmålet om "Atlantis" skal testes ut med den biomassen anlegget er ment å romme i kommersiell produksjon

ASF har anført at i tråd med departementets retningslinjer og direktoratets praksis er utgangspunktet at Atlantis skal testes ut med den biomassen anlegget er ment å romme i kommersiell produksjon. ASF understreker viktigheten av å avgrense konseptet riktig. Atlantis er ikke et konsept bestående av en fortøyningsløsning og en produksjonsenhet, men består av fire produksjonsenheter. Det kan derfor ikke tas utgangspunkt i biomassebehovet for en produksjonsenhet. Det ville innebære en urimelig og vilkårlig forskjellsbehandling av konsepter som har det samme behovet for biomasse.

ASF viser også til at "Både i Marine Harvest-saken og MNH-saken ble antallet tillatelser oppjustert fra én til inntil fire på grunnlag av en sammenligning med gjennomsnittlig maksimalt tillatt biomasse på en sjølokalitet for laks, ørret og regnbueørret, jf. punkt 3.2 og 5.3 i vår klage. Til tross for at direktoratet har tillagt dette momentet betydelig vekt i to parallelle saker, er det overhodet ikke nevnt i vår sak, verken i det opprinnelige vedtaket eller i innstillingen i klagesaken. Denne forskjellsbehandlingen representerer en mangel ved skjønnsutøvelsen som definitivt kan ha påvirket innholdet i direktoratets vedtak".

Direktoratet har i sin vurdering av klagen opprettholdt utgangspunktet om at det ikke kan la seg styre av en slik avgrensning. Direktoratet mener det må stå fritt i sin vurdering av hva som anses nødvendig for å teste ut teknologien som skal utvikles.

Departementet er enig med klager i at det følger av retningslinjene at det skal tas utgangspunkt i det konkrete behovet for biomasse som den enkelte søknad reiser for å kunne utvikle den aktuelle teknologien og foreta eventuell utprøving av det nye konseptet i kommersiell skala. Etter vårt syn er det en vesensforskjell mellom hva retningslinjene gir anvisning på og det klager anfører; utprøving av teknologi i "kommersiell skala" (retningslinjene) og utprøving av konseptet med den biomassen anlegget skal ha i kommersiell drift (klagers syn), er ikke det samme. Det siste vil for eksempel kunne innebære at moduloppbygget anlegg må prøves ut med full drift samtidig i mange moduler (eks. 10), mens det første innebærer at en eller noen moduler bygges og testes ut for å se at og hvordan teknologien virker. Ordningen med utviklingstillatelser er en teknologiordning, og det avgjørende er hva som er nødvendig for å teste ut teknologien som skal utvikles. Direktoratet har etter departementets oppfatning derfor tatt det rette utgangspunktet for sin vurdering.

ASF mener deres konsept blir vurdert annerledes enn andre konkrete angitte søknader, og de anfører at dette utgjør en vilkårlig forskjellsbehandling. Direktoratet har i sitt vedtak vist til begge de sakene som ASF referer til. Uavhengig av om konteksten henvisningene har skjedd i er en annen enn den ASF viser til, illustrerer det at direktoratet som sådan har vært bevisst på forholdet til disse sakene. Utfallet av biomassevurderingene i disse sakene kan heller ikke tas til inntekt for en bestemt forståelse av retningslinjene, jf. anførselen om at testing skal skje med den biomassen anlegget er ment å romme. Konseptene er ulike og de ulike hensynene som gjør seg gjeldende må vurderes hver for seg. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å legge til grunn at det er begått en vilkårlig forskjellsbehandling.

4.3 Miljøvirkninger

ASF har vist til at miljøpåvirkningen fra Atlantis kun kan dokumenteres troverdig og sammenlignbart med et kommersielt anlegg hvis hver produksjonsenhet har full biomassebelastning og i et antall enheter som tilsvarer en gjennomsnittlig lokalitet. Det anføres også at det er feil når direktoratet har vist til søknaden fra Marine Harvest Norway AS (Egget), da disse ikke er sammenlignbare teknologier i relasjon til miljøpåvirkning.

Direktoratet påpeker at sammenligningen var begrenset til prinsippet om at man ut fra målinger på en mindre lokalitet kan estimere seg fram til resultatene på en større lokalitet, uavhengig av teknologi. Avgjørende for direktoratet er at man ikke kan se at utslipp av organisk materiale fra Atlantis vil være av en nevneverdig annen karakter enn det som forekommer fra et kommersielt åpent matfiskeanlegg. Det er etter direktoratets oppfatning derfor ikke godtgjort behov for tildeling av ytterligere biomasse for å dokumentere utslipp av organisk materiale fra konseptet.

Departementet legger til grunn at konstruksjonene ikke er lukket og at det ikke er noen oppsamling av fôrrester og ekskrementer fra fisken, og at anlegget sannsynligvis vil ha en miljøpåvirkning tilsvarende andre åpne anlegg i sjø. Miljøpåvirkningen med tanke på utslipp av organisk materiale vil i hovedsak være svært lokalitetsavhengig hvor vanddyp og lokale strømforhold spiller inn. Spørsmålet om dokumentasjon av miljøpåvirkning kan derfor ikke tilsi tildeling av mer biomasse.

4.4 Uttesting med sikte på internsmitte av lakselus

ASF har anført at grad av internsmitte er helt avhengig av biomasse og tetthet i anlegget. Det er derfor viktig å ha en biomasse tilsvarende en kommersiell produksjon for å få en realistisk utvikling i en eventuell smittesituasjon i et nedsenket anlegg.

Direktoratet har i sin innstilling til klagen sagt seg enig i at det kan være utfordringer knyttet til lusesmitte, herunder insternsmitte, også i nedsenkede merder. Det vises imidlertid til at da luselarver produsert i anlegget, i likhet med larver fra andre kilder, vil ende opp i de øvre vannlagene, vil likevel en eventuell effekt primært være et resultat av å senke anlegget til et dyp hvor det generelt er mindre lus. Prosjektet vil derfor kun avgjøre om det generelle smittepresset endres, og kan ikke vurdere om endringer i internsmitte utgjør en del av dette. Fiskeridirektoratet kan derfor ikke se at klager har fremlagt opplysninger i klagen som tilsier at undersøkelse av internsmitte av lus kan utgjøre grunnlag for tildeling av mer biomasse til prosjektet.

Departementet ser at det er noe ulike syn på i hvilken grad konseptet er egnet til å dokumentere internsmitte i anlegget. Selv om en ev. økning i tildelt biomasse skulle kunne gi et noe bedre grunnlag for å vurdere utfordringene med internsmitte, kan departementet ikke se at dette skulle kunne forsvare tildeling av ytterligere tillatelser.

4.5 Fiskehelse og fiskevelferd

ASF viser til vedtak om tilsagn om utviklingstillatelser til Ocean Farming AS 20. februar 2016 hvor det under punkt 6.9 «Antall tillatelser» går fram: «*En test av merden med full Biomasse vil også kunne gi de mest realistiske målingene i forhold til fiskevelferd.*» ASF mener at det foreligger en feil ved direktoratets skjønnsutøvelse og at ASF dermed er utsatt for usaklig forskjellsbehandling. Det vises også til at teknologiske løsninger som ikke tar hensyn til fiskehelse og fiskevelferd ikke vil være mulig å kommersialisere og heller ikke komme næringen til gode.

Direktoratet har vist til at *"Søknaden fra Ocean Farming gjaldt en produksjonsenhet, hvor all fisken skulle stå i samme enhet og Fiskeridirektoratet fant grunnlag for å tildele biomasse til å fylle produksjonsenheten. Det ble, som vist av klager, også bemerket at en test med full biomasse ville kunne gi de mest realistiske målingene i forhold til fiskevelferd. Dette momentet talte imidlertid ikke for tildeling av mer biomasse enn det som var nødvendig for å kunne gjennomføre prosjektet og foreta en utprøving av produksjonsenheten. Fiskeridirektoratet kan ikke se at dette utgjør forskjellsbehandling ovenfor ASF."*

ASF vil i følge direktoratet, dersom det tildeles to tillatelser, kunne fylle minst en enhet med maksimal biomasse. På samme måte som for Ocean Farming vil en test med en nedsenkbar enhet av Atlantis, med full biomasse, kunne gi de mest realistiske målingene i forhold til fiskevelferd.

Departementet er enig i direktoratet sin vurdering og ser ikke at hensynet til fiskehelse og fiskevelferd kan tilsi tildeling av mer biomasse

4.6 Dokumentasjon av bruk av luftekuppel og vannføring

ASF har anført at rent teoretisk kunne bruk av luftekuppel dokumenteres med gjentatte forsøk over tid, men at det sentrale er å vise at all fisk i en enhet bruker kuppelen og at velferden er god. For å vise dette må det være full biomasse i hver merd. Når det gjelder vannføring kan effektivitet og ytelse bare dokumenteres på en god måte hvis det er i full drift med en biomasse som tilsvarer en kommersiell produksjon (3 120 tonn).

Direktoratet opprettholder vurderingen av at bruk av luftekuppel og vannføring kan dokumenteres tilstrekkelig ved gjentatte forsøk over tid på en like god måte som ved å dokumentere funnene med bruk av en større biomasse og over kortere tid.

Direktoratet anfører videre at *"Etter Fiskeridirektoratets vurdering er det ikke uten videre gitt at utvikling av teknologi vil kunne gå raskere ved tildeling av mer biomasse. Vi viser bla. til vedtaket om delvis avslag hvor vi pekte på at en rent teknisk ikke finner ut mer ved testing av to like enheter, enn ved testing av en enhet, ettersom enhet nr. 2 vil være ren gjenbruk av grunnlag og metode for utforming. Ønsket om å muligens øke tempoet på uttestingen finner Fiskeridirektoratet ikke grunn til å vektlegge ved vurderingen av biomassebehovet i prosjektet."*

Departementet legger i likhet med vurderingen gjort i flere av de øvrige punktene over, til grunn at man med to fulle merder, eventuelt fire halvfulle merder, vil få erfaringer med dette

utstyret. Dette gjelder både med hensyn til bruk av luftekuppel og med hensyn til bruk av undervannsføring. Vi kan derfor ikke se at dette tilsier tildeling av mer biomasse.

4.7 Bruk av vitenskapelige metoder

ASF mener det harmonerer dårlig med formålet med utviklingstillatelser dersom et ønske om å bruke vitenskapelige metoder ikke skal kunne forsvare økt biomasse til prosjektet.

Direktoratet viser til at et slikt ønske ikke kan berettige tildeling av biomasse til prosjektet. Det er vesentlige forskjeller mellom vitenskapelig informasjon av en respons eller effekt og en teknisk uttesting som ordningen med utviklingstillatelser legger opp til. Det anføres videre at det finnes egne forskningstillatelser med et annet formål enn det utviklingstillatelsene skal ivareta.

Departementet slutter seg til direktoratets anførsler under dette punktet.

4.8 Hensynet til teknologiutvikling – effekter på anlegg, fortøyninger og biomasse

ASF anfører at full biomasse i hver merd etter all sannsynlighet vil kunne påvirke merdenes bevegelsesmønster. Et testoppsett der merdene har sterkt redusert biomasse, vil derfor ha begrenset verdi. Teknologiens innvirkning på fiskens atferd og eventuelt komfortnivå med de konsekvenser dette får, kan bare dokumenteres tilstrekkelig ved kommersiell biologisk belastning i hver av produksjonsenhetene.

Til dette har direktoratet uttalt at effektene fra samspillet mellom fortøyningsløsningen og de nedsenkbare merdene bør kunne dokumenteres gjennom å ha fire enheter i felles fortøyning. Direktoratet fant imidlertid ikke at dette utløste behov for å teste fire enheter med full biomasse i alle enhetene til enhver tid. Sett sammen med økonomien i prosjektet fant direktoratet at en konkret helhetsvurdering av søknaden ga grunnlag for tildeling av to tillatelser.

Fiskeridirektoratet er kjent med at det er gjort noen forsøk som omhandler interaksjon mellom biomasse og strømning i oppdrettsanlegg. En gjennomgang av disse konkluderer med at forsøkene gir bevis på at strømmen reduseres og gjør retningsforandringer i møte med biomassen, men at kvalitative effekter fortsatt i stor grad er ukjent. Med dette legger Fiskeridirektoratet til grunn at man ikke har kunnskap som tilsier at biomassens tilstedeværelse i merd vil medføre økte bevegelser i konstruksjonen i forhold til bevegelser i en tilsvarende tom merd. Etter dette kan Fiskeridirektoratet vanskelig se at merdkonstruksjonens innvirkning på fisken ved ulike biomassetettheter skal være av en slik betydning at det kan begrunne tildeling av flere tillatelser.

ASF mener dette ikke er korrekt. ASF påpeker at det finnes forskning som viser at fiskens biomasse har en betydelig effekt på vannstrømmen rundt og gjennom merder. De holder derfor fast ved at kommersiell biologisk belastning i hver merd er nødvendig for å dokumentere teknologiens innvirkning på fiskens velferd og eventuelt komfortnivå.

Departementet legger til grunn at det foreligger forsøk som omhandler interaksjon mellom biomasse og strømning i oppdrettsanlegg og at det fremstår å være noe ulike slutninger basert på slike forsøk. Direktoratet har foretatt en gjennomgang av forsøkene og legger til grunn at strømmen reduseres og gjør retningsforandringer i møte med biomassen, men at kvalitative effekter fortsatt i stor grad er ukjente. ASF kan vise til forskning som viser en betydelig effekt på vannstrømmen. Slik departementet oppfatter dette fremstår ikke forskjellene i det som presenteres som veldig forskjellig. Departementet ser ikke at dette punktet i seg selv gir grunnlag for å tildele mer biomasse.

4.9 Oppsummering, inkludert økonomien i prosjektet

Departementet viser til gjennomgang av de anførsler som vedrører teknologien i prosjektet. Selv om departementet ser at det er noe ulike synspunkter faglig sett under pkt 4.4, støtter departementet direktoratets vurdering av at to tillatelser er tilstrekkelig for å utvikle teknologien i konseptet. Driftsmessig er det etter departementets vurdering ikke nødvendig med mer for å gjennomføre utviklingsprosjektet.

Det er i punkt 4.1 om det rettslige grunnlaget redegjort for at retningslinjene fastslår at hensynet til økonomien i prosjektet ikke innebærer at det skal tildeles flere tillatelser enn det som er driftsmessig nødvendig for å gjennomføre utviklingsprosjektet. Tildelingen av utviklingstillatelser utgjør potensielt en betydelig økonomisk avlastning, ettersom tillatelsene kan konverteres til alminnelige kommersielle tillatelser mot et vederlag på 10 millioner kroner (inflasjonsjustert) dersom forhåndsfastsatte målkriterier oppfylles. Markedsverdien av en alminnelig kommersiell tillatelse, og dermed størrelsen på avlastningen, er krevende å tallfeste og heftet med usikkerhet, bl.a. fordi både tildelinger og annenhåndsomsetninger er begrenset. Grovt anslått vil rabatten ved tildeling av to tillatelser kunne utgjøre et sted mellom 80 og 180 millioner kroner. Det er opplyst at investeringskostnadene knyttet til prosjektet er om lag 74 millioner kroner. Ordningen med utviklingstillatelser skal bidra til å redusere risiko, men ikke nødvendigvis eliminere den for søker. Slike investeringskostnader tilsier derfor i utgangspunktet tildeling av én tillatelse, og kan i hvert fall under ingen omstendighet grunngi tildeling av mer enn to tillatelser.

Når det gjelder ASF sin anførsel om at søknaden deres er blitt utsatt for en strengere vurdering enn andre søknader, ved at direktoratet har overprøvd den budsjetterte lakseprisen, har direktoratet i sin klageinnstilling kommentert at dette var uheldig når dette ikke var gjort i tidligere saker. De viser til at det handler om eksemplifiseringer og at de fastslår at det knytter seg betydelig usikkerhet til denne vurderingen. De konkluderte med at økonomien ikke kunne begrunne mer enn én tillatelse, noe departementet – som det følger ovenfor - er enig i. Departementet kan uansett ikke se at det på noe vis skulle være problematisk at direktoratet foretar en selvstendig vurdering av holdbarheten i søkers økonomiske kalkyler.

5. VEDTAK

Klagen fra Atlantis Subsea Farming AS avslås. Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28.

Det settes som vilkår at mulig søksmål om vedtaket er gyldig eller krav om erstatning som følge av vedtaket, skal tas ut innen seks måneder fra det tidspunkt vedtaket kommer frem, jf. laksetildelingsforskriften § 28c.

Med hilsen

Vidar Landmark
ekspedisjonssjef

Martin H. Bryde
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi: Fiskeridirektoratet